

BEPERKTE GUNNINGSPROCEDURE MET ALS VORWERP DE ONTWERPOEDRACHT
VOOR HET OPSTELLEN EN UITVOEREN VAN HET MASTERPLAN VOOR HET KMSKA

INHOUD

- 1. Conceptnota**
- 2. Visualisaties**
- 3. Duurzaamheidsprincipes en niveau van de aanpasbaarheid**
- 4. Structuur, organisatie en planning van het werkproces**
- 5. Kostenbeheersing**
- 6. Samenwerkingsverbanden.**
- 7. Referentieprojecten**

CONCEPTNOTA

Analyse van de behoeftestudie

Een aantal nevenfuncties moeten weer plaatsmaken voor tentoonstellingszalen om aldus de oorspronkelijke oneindige rondgang te herstellen.

KMSKA heeft ruimte voor een hedendaags programma en werking waarvoor dan geen geschikte plaats meer is in het gebouw.

Er is een werkbaar principe nodig om het probleem van de klimatisatie op te lossen zonder afbreuk te doen aan de oorspronkelijke principes van het gebouw.

Klimatiseren, inbraak- en brandbeveiliging moeten zich prioritair in het masterplan inpassen.

Vandaag is een meer flexibel tijdruimtelijk gebruik noodzakelijk. Bepaalde delen van het programma moeten bijvoorbeeld onafhankelijk van de tentoonstellingsruimte werkzaam kunnen blijven zonder dat dit de veiligheid van de collectie in het gedrang brengt of bemoeilijkt.

Het museum moet immaterieel en materieel duurzaam zijn.

Analyse van het gebouw van J.J.Winders en F. Van Dijk in zijn huidige toestand

Het museum is een gebouw met een uitgesproken voor- en achtergevel, die zich beiden plooiën over de eerste travee(ën) van de zijgevel. ertussen bevindt zich een vrij neutrale 'loods'.

De kelder, in feite de sokkel, heeft een groot ruimtelijk potentieel maar kan in zijn huidige toestand enkel plaats bieden aan technieken, magazijnen en werkplaatsen.

De 'bunker' is een zeer sterke ruimte maar ook gehandicapt doordat er na de uitbreiding geen daglicht meer toetreedt en door de bouw van de betonnen, op zijn beurt al verminkte, atoomschuilkelder.

Het gebouw voldoet op technisch vlak nauwelijks aan de vereisten van een hedendaags museum met hedendaagse werkplekken.

Door fragmentatie en ad hoc interventies is de ruimtelijke kwaliteit van zowel het negentiende-eeuwse gebouw als de negentiende-eeuwse tuin en openbare ruimte danig aangetast en achteruitgegaan.

Architectonische uitgangspunten

Respect voor het bestaande, ook de aanplantingen.

Minimale ondergrondse werken maar liever investeren in een nieuwe en éérentwintigste-eeuwse perceptie. Een vernieuwde ambitie wordt getoond met een duidelijk zichtbare **architecturale** ingreep. Meer in het bijzonder, het bouwen van een autonome architecturale slimme en transparante huid/scherm rond en/of door het gebouw die het oorspronkelijk opzet van J.J.Winders en F. Van Dijk tegemoet komt, de behoeftenstudie realiseert en de huidige onvolkomenheden oplost. Deze huid is een formeel geheel dat de structurele, technisch-energetische en faseringsproblematiek in één beweging oplost en waarvan de investering innoverend werkt op de omgeving.

Acties met stedelijke ambitie door het creëren van derde gevel als eindpunt van de as Marnixplaats-Zwijgerstraat en als tegenpool van het monument ter herdenking van de 'vrijmaking van de Schelde' uit 1863 ook van Jean-Jacques Winders en ook door een programmagestuurde herwaardering van de achtergevel, die toch het gezicht is naar de vernieuwde leien via de Bouwmeesterstraat.

Het museumgebouw zelf voorbehouden voor zijn publieke taak waarvoor het in hoofdzaak geconcipeerd en gebouwd is en zoals het in een breed collectief geheugen vastligt. Terwijl ondersteunende of bijkomende programmapunten op een hedendaagse manier georganiseerd en ontwikkeld worden in een nieuw geheel. Laden, lossen en hoge depotruimtes worden daar efficiënt gerealiseerd alsook de verticale en horizontale circulatie van goederen, personeel en publiek (mindervaliden) en eventueel technieken.

Streven naar een opvallende ruimtelijke en organisatorische helderheid met verrassende zichtrelaties (vb. tussen onafhankelijk te gebruiken delen, verdiepte patio's...) en een overzichtelijke routing.

Onderzoek naar de opportuniteit om de toegangen te herorganiseren.

Onderzoek naar de opportuniteit van een programmatische en ruimtelijke opwaardering van sokkel

Onderzoek naar de opportuniteit van alternatieven voor een programmatische opwaardering van bunker (vb. monumentaal en zichtbaar technologisch hart, auditorium...of nadat er terug daglicht toetreed tentoonstellingszaal).

Onderzoek naar de opportuniteit van een herdefiniëring en beter gebruik van de de Keyserzaal (vb. door een rechtstreekse toegang via grondniveau, plaatsing van een architectonisch geïntegreerde publiekslift of door een multimediale gebeurtenis...)
Onderzoek naar de opportuniteit van onzichtbare dan wel zichtbare technieken.

Daarom wordt voorlopig een nieuwe zo transparant als mogelijke architectuur over het ganse of een gedeelte van het gebouw voorgesteld, die alle bovengenoemde punten kan bewerkstelligen en er door gesculpteerd wordt.

Bases van het masterplan

Een structurele en architectonische analyse, die moet leiden naar de kennis van de initiële ruimtelijke mogelijkheden en obstakels.

Onderzoek naar de optimale vorm van de nieuwe slimme en transparante huid rond, door en in het gebouw (mogelijkheid en noodzakelijkheid van sluisen) en naar het juiste volume dat deze huid zal omsluiten, zie schema's nr. 1, deze laten de aan te wenden methode zien om, door verschillende randvoorwaarden dialectisch boven elkaar te leggen, het nieuwe museum vorm te geven.

Onderzoek naar de optimale inplanting van het programma voor de ééneentwintigste eeuw door superpositie van ruimtelijke programmatische en technische randvoorwaarden.

De expliciet architecturale vertalingen van begrenzingen, toegangen en sluisen.

Doel van het masterplan

Souplesse om veranderingen tijdens de langdurige verwezenlijking in zich op te kunnen nemen.

Maximale immateriële aanwezigheid met minimale materiële middelen.

Een exclusieve partituur, die toch verschillende arrangementen voor architectuur toelaat en uitlokt, kortom een masterplan dat mogelijkheden creëert voor verscheidene scenario's en uiteenlopende architectuur.

Fasering

In geen geval kan een tijdelijk begrip als fasering de beoogde architectuur beïnvloeden, integendeel, de architectonische doelstellingen zullen de aard en het aantal fases bepalen en in zich opnemen.

In een eerste fase zal, in elk geval, alle asbest verwijderd worden, de belangrijke structurele ingrepen worden uitgevoerd en de nieuwe technologische huid tegen externe invloeden (klimaat, licht, veiligheid en voorkomen) worden gebouwd.

Daarna kan door interne verhuis en uitbreiding het beoogde programma gefaseerd tot stand komen. Bijkomende technieken en meer verfijnde regeling van daglicht, kunstlicht en lucht kunnen dan ook per zaal of zalengroepen in verschillende fasen en gedifferentieerd aangebracht worden, waarbij de ruimtes die een streng klima-regime nodig hebben zo direct mogelijk energetisch worden begrensd en naargelang het seizoen omhuld door een bufferruimte en/of beschermt door zonnewering.

Scenografie van het interieur

De concrete uitwerking van de scenografische component zal, gezien zijn intieme, volatiele en sterk aan mode onderhevig karakter enerzijds en de langetermijnplanning van het masterplan anderzijds, zich in latere fasen wel aanpassen aan de waan van de dag maar om de eenentwintigste-eeuwse ambities waar te kunnen maken zullen zeker nieuwe media geïntegreerd worden en is een interactief gebeuren voor de hand liggend en noodzakelijk, dus zullen één of meerdere ruimten multimedial moeten zijn.

De akoestische sfeer in de publieksruimten zal een belangrijk aandachtspunt zijn.

In het hier voorliggend concept kan het oorspronkelijk gebouw zeer verschillende allures aannemen, een gecontroleerde ruïne, dogmatisch gerestaureerd of drager van een uitgesproken actuele scenografie anderzijds. In het interieur kan er naar eenheid en discipline gestreefd worden maar evenzeer naar differentiëring en juxtapositie.

Luc Deleu

VISUALISATIES

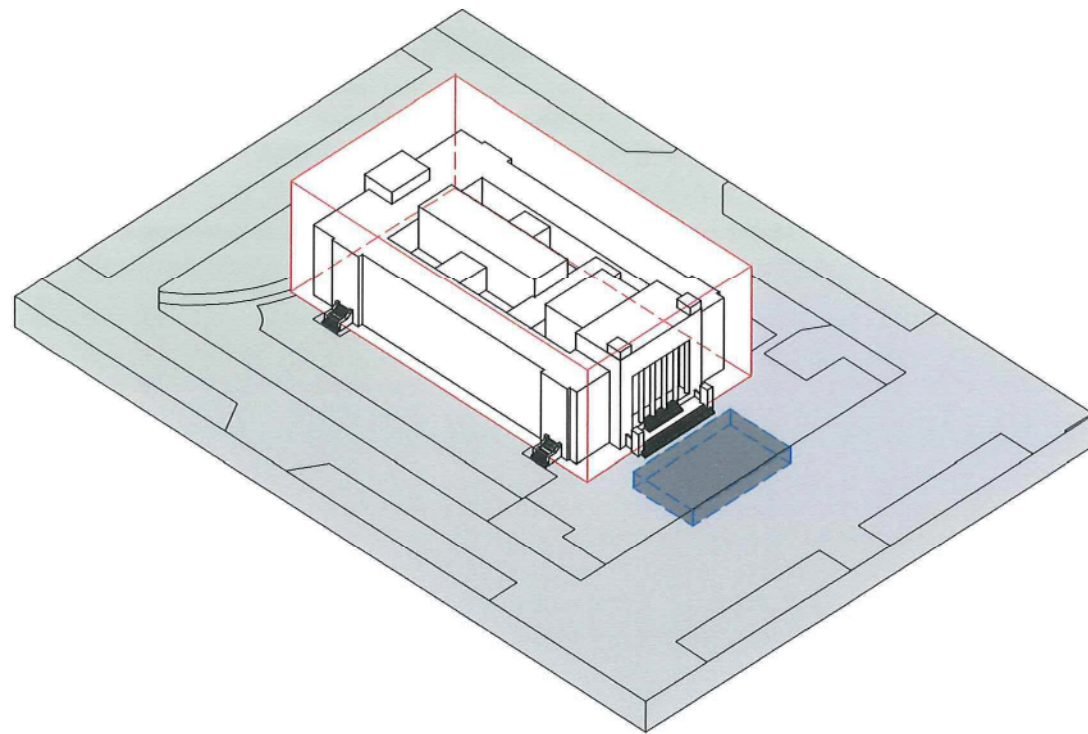
De hiernavolgende tekeningen zijn het resultaat van een grondige formele en structurele analyse van het gebouw, zijn concept, zijn omgeving en zijn interieur. De voorstellingen willen tonen dat aanzienlijke toevoegingen of ingrijpende ruimtelijke veranderingen de architectuur van het monument fundamenteel in zijn waarde kunnen laten en waarbij het totaal meer kan zijn dan zijn delen.

De tekeningen zijn de neerslag van een onafhankelijk denk- en werkproces, beperkt over een honderdtal dagen, in het kader van een deelname aan een beperkte gunningsprocedure waarin dialoog niet van toepassing is. Ze zijn dus geen eindresultaat maar eindigen waar de communicatie tussen alle actoren van deze complexe opdracht zou kunnen starten.

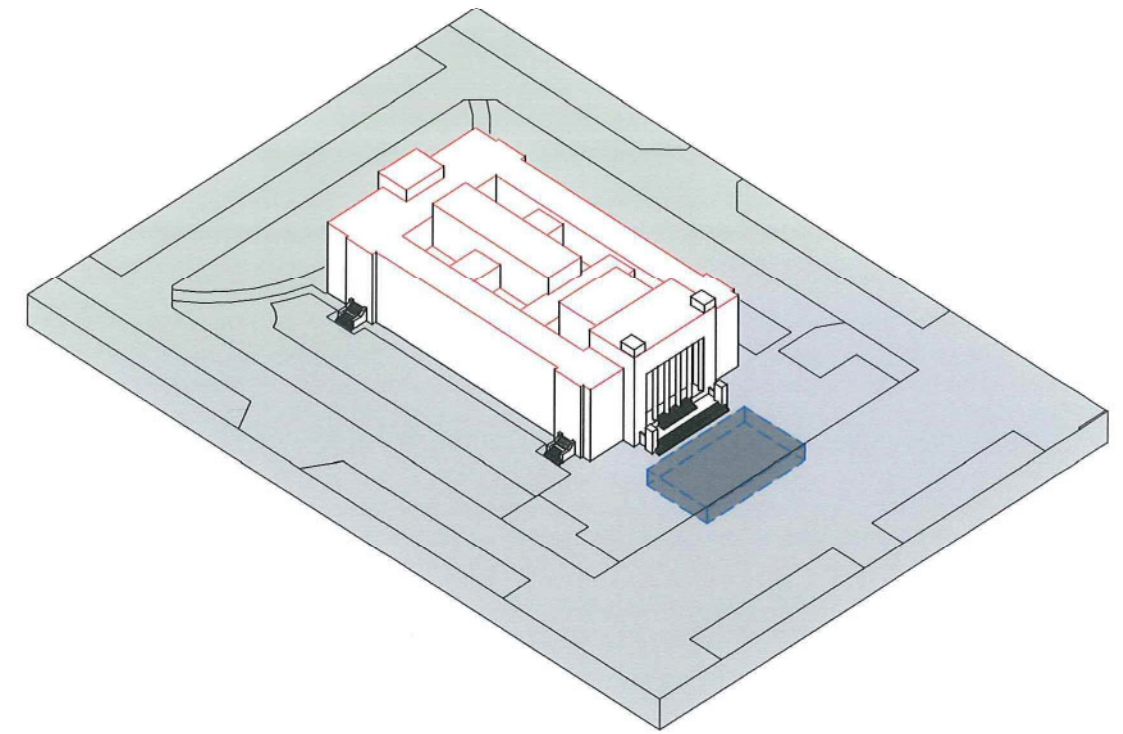
CONCEPTSCHETSEN

tonen hoe het hoofdconcept - een nieuwe slimme huid scheidt binnen het museum éérentwintigste-eeuwse klimatologische voorwaarden - door allerlei randvoorwaarden, mogelijkheden, prioriteiten en keuzes wordt gestuurd en vorm gegeven tot duurzame bouwkunst.

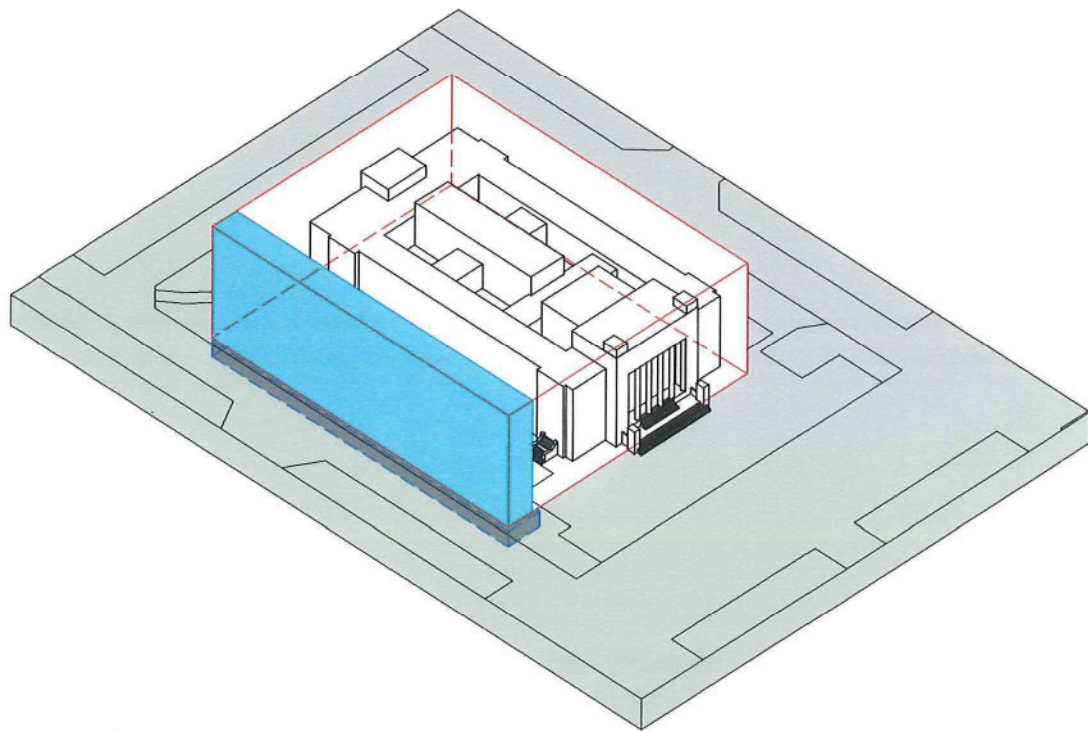
Radicaal koepelconcept voor de nieuwe huid

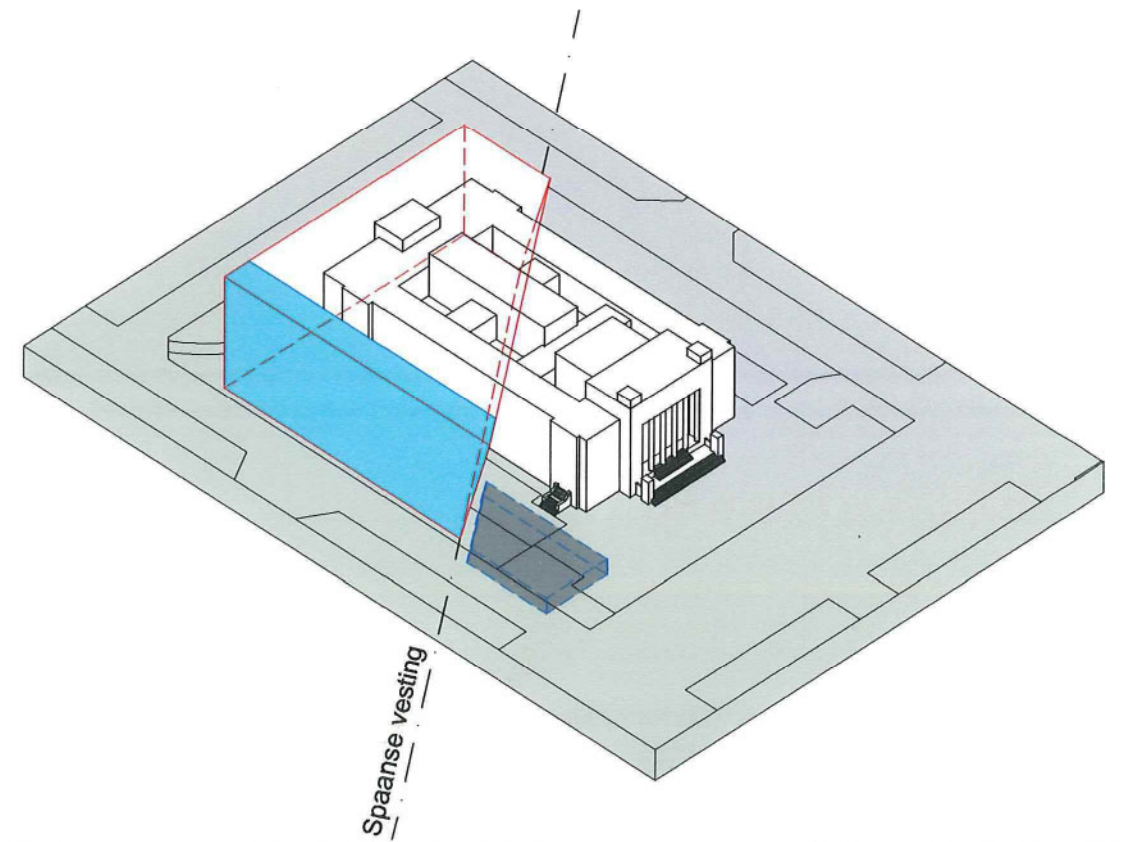
Nieuwe huid kan +/- samenvallen met gebouw

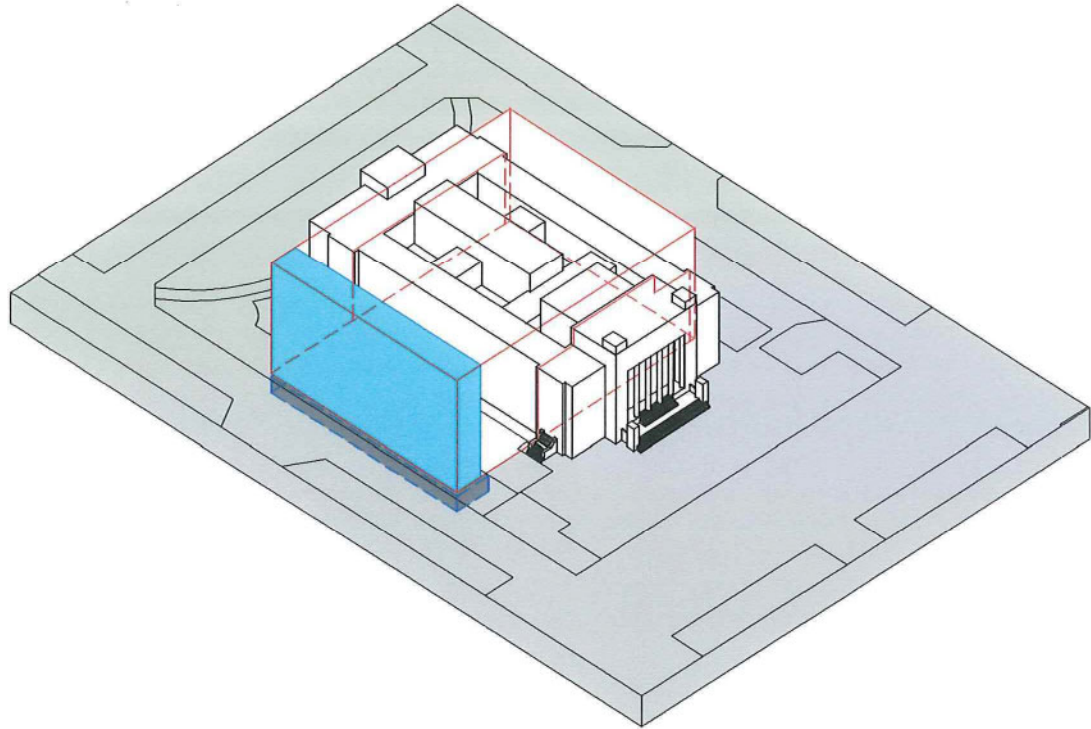
De nieuwe ruimtebehoefte geïntegreerd in het concept

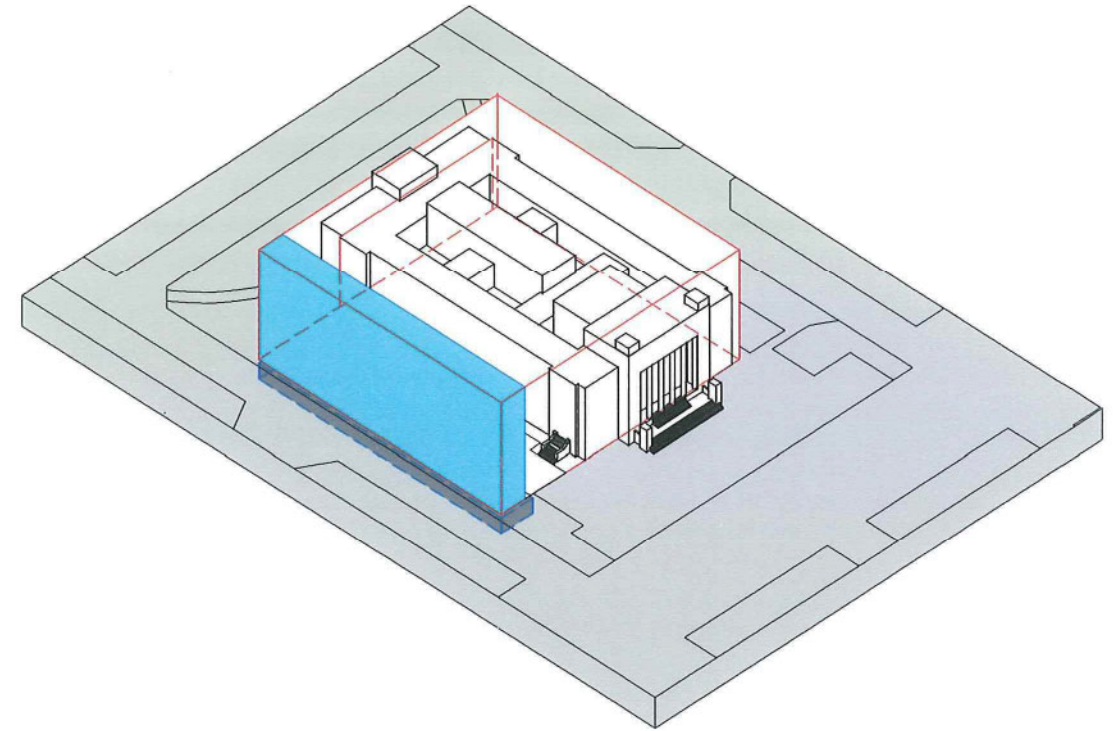
Archeologisch geësthetiseerd concept.

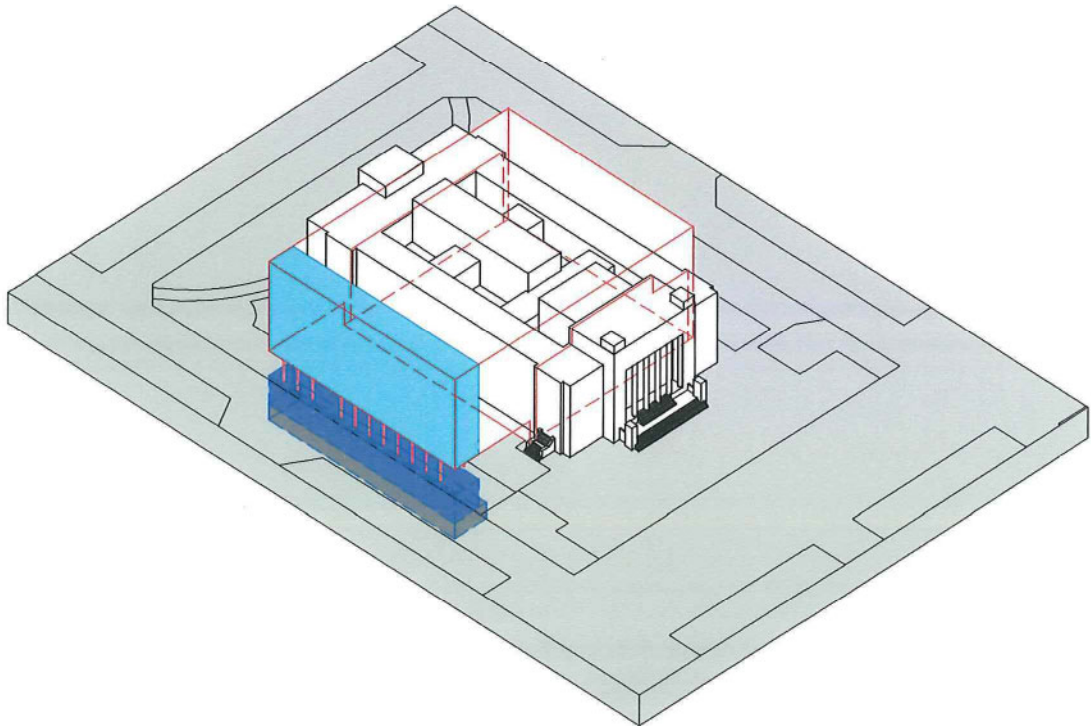
De architectonisch geprononceerde Gehelen blijven buiten de koepel.

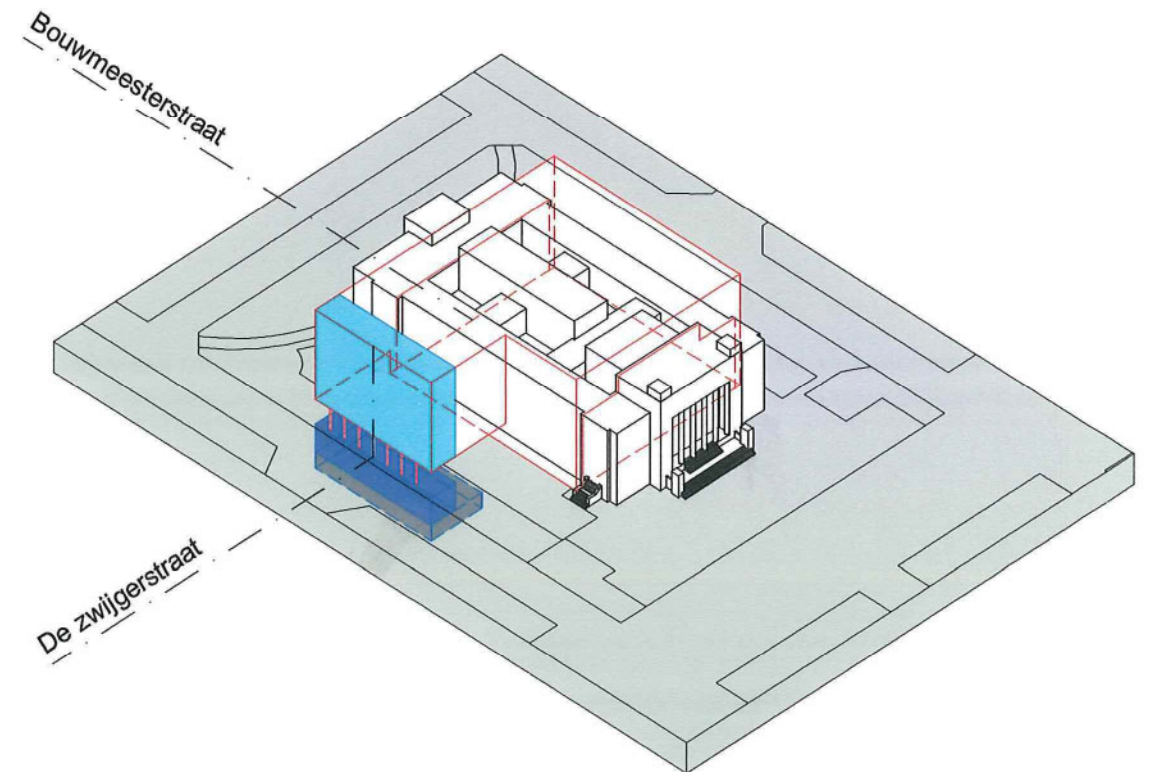
Volledige rondgang van de zalen binnen het koepelconcept.

De monumentale tuin in het concept geïntegreerd.

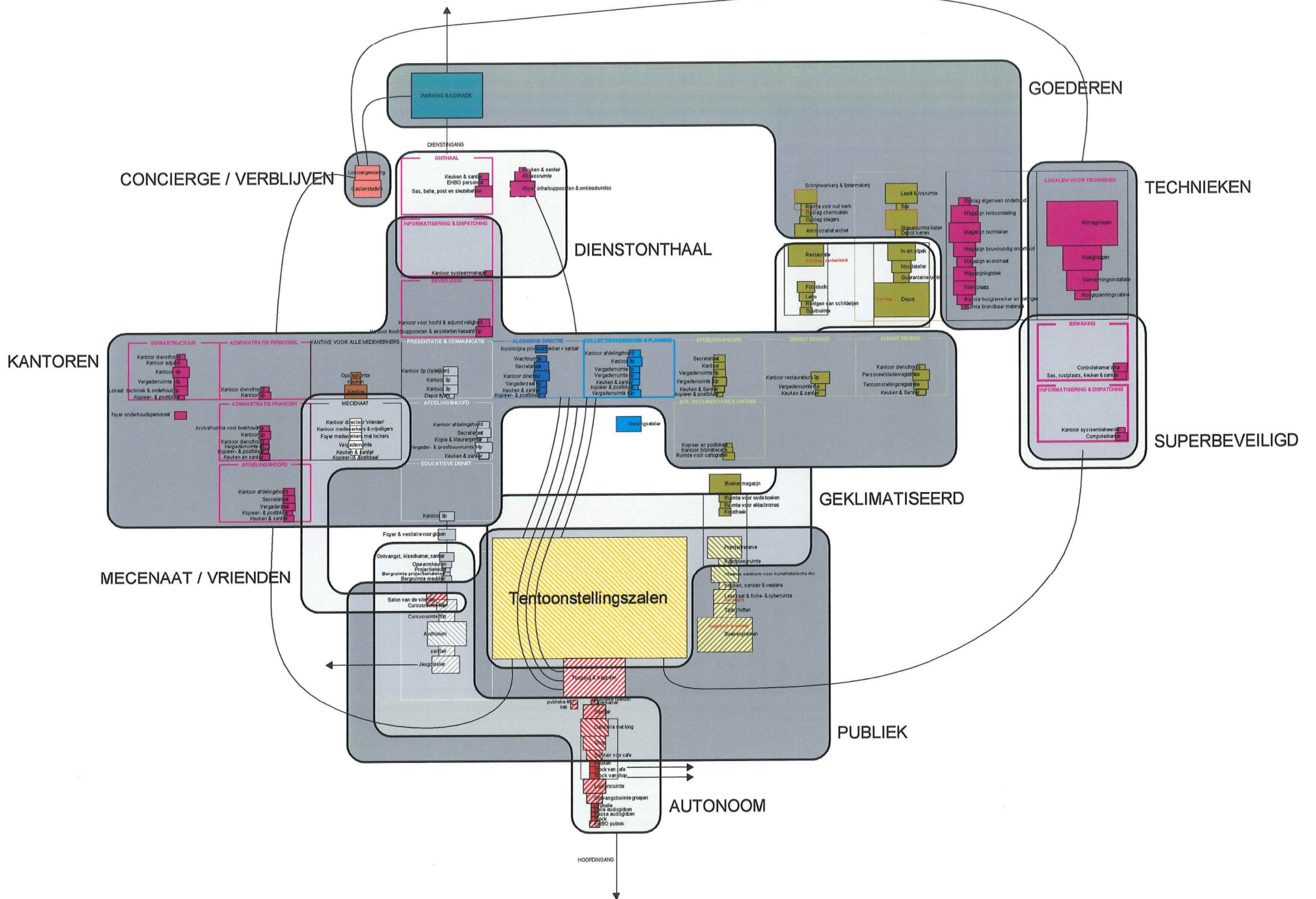

Het stedelijk niveau in het concept opgenomen.

EEN ORGANOGRAM

zoekt de verschillende grenzen en doorgangen om ze des te beter architectonisch te vertalen.

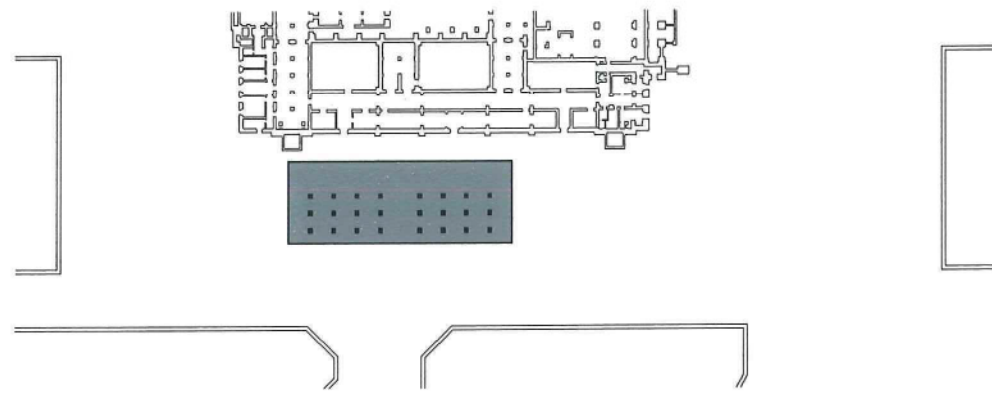
EEN SCENARIO X

werd als wenk uitgetekend.

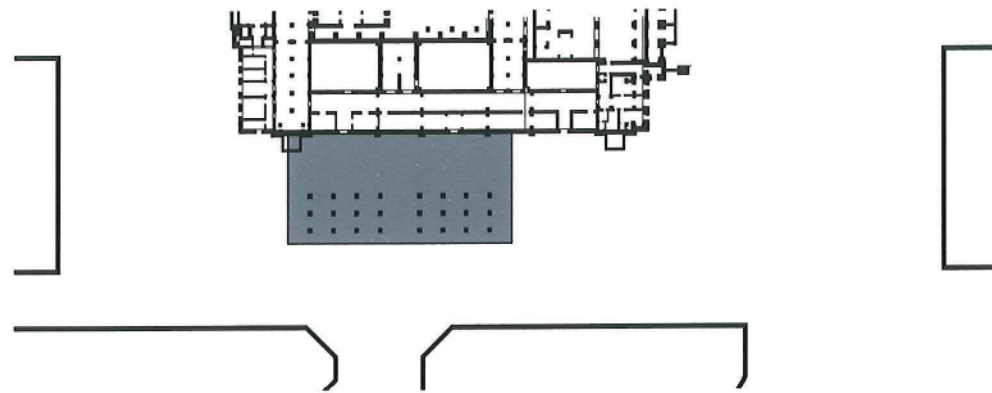
Hierin zijn alle publiek toegankelijke ruimtes gesitueerd in het gebouw van J.J.Winders en F.Van Dijk, waarvan de sokkel (kelder genoemd) architectonisch opgewaardeerd werd door de patio's tot op het maaiveld door te trekken (perforaties in de buitenwand niet uitgesloten). Alle ondersteunende programmaonderdelen komen in een nieuw complex, samen met het museum onder een koepel van slimme huid.

Met de toegangen tot het KMSKA als het uitgangspunt zou resoluut gekozen kunnen worden voor een nieuwe mindervalidenvriendelijke ingang op de kop van de Zwijgerstraat gesitueerd. Deze ingang is zowel voor publiek als personeel (scheiding gebeurt na een algemene inkomhal) en voorzien van personen en goederenliften. De na sluitingstijd autonoom functionerende delen zouden in de achterste travee(ën) kunnen worden voorzien met ingang op de kop van de Bouwmeesterstraat. De voorgevel met zijn trappen en balkon zou dan van de binnenkant het museum kunnen gescheiden worden en als tribune "op de toonkamer van kunstschaten uit de toekomst" aan de Leopold De Waelplaats worden toegevoegd.

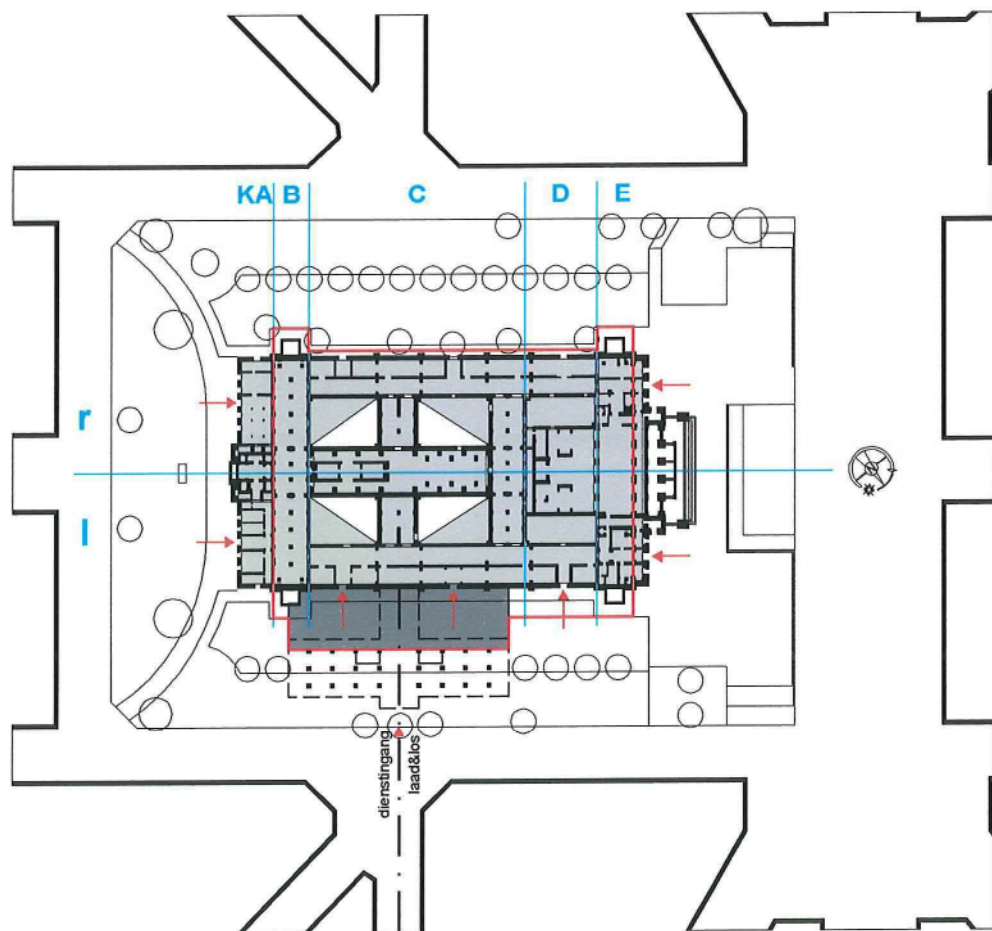
Beschikbare ruimte

NIVEAU -2

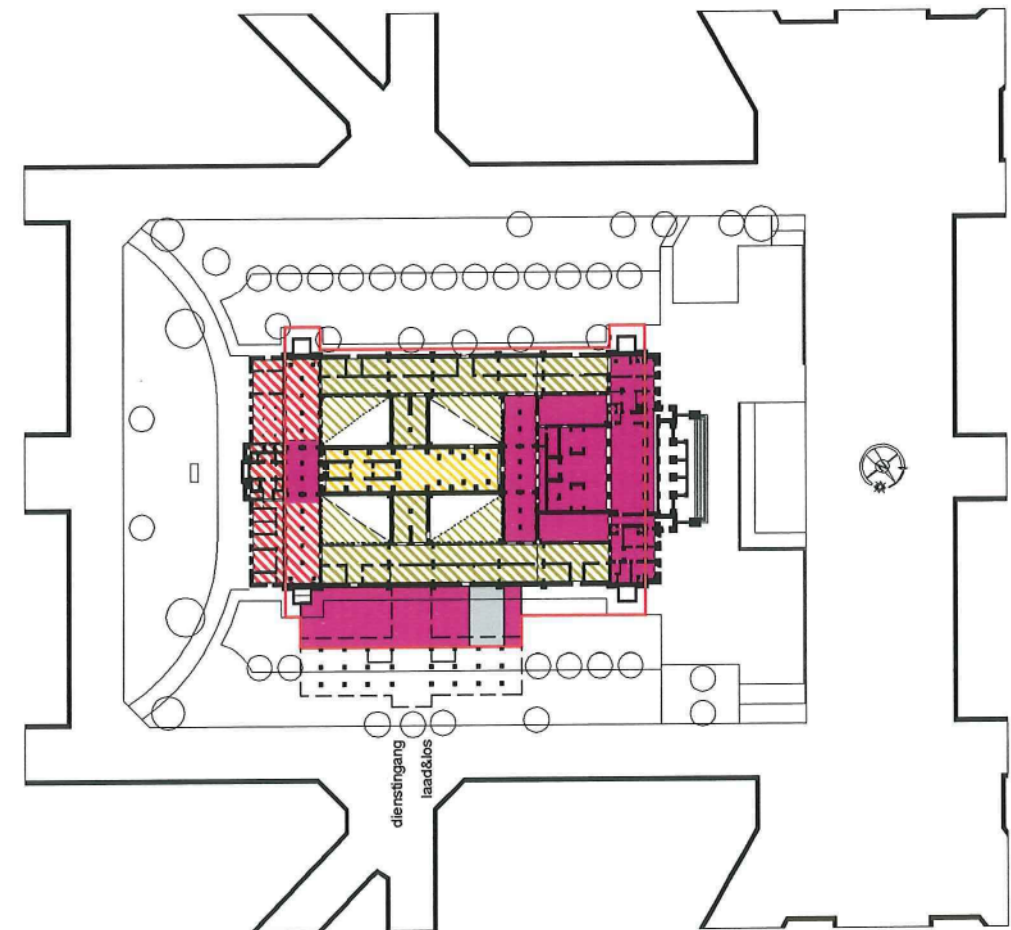
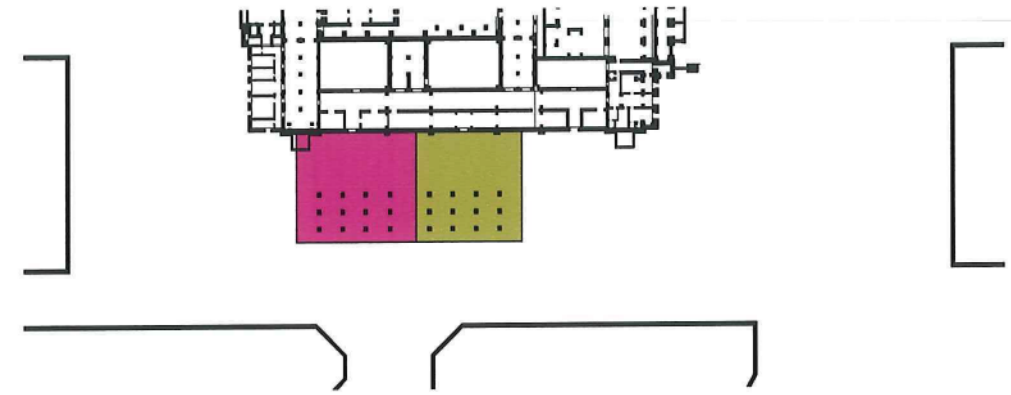
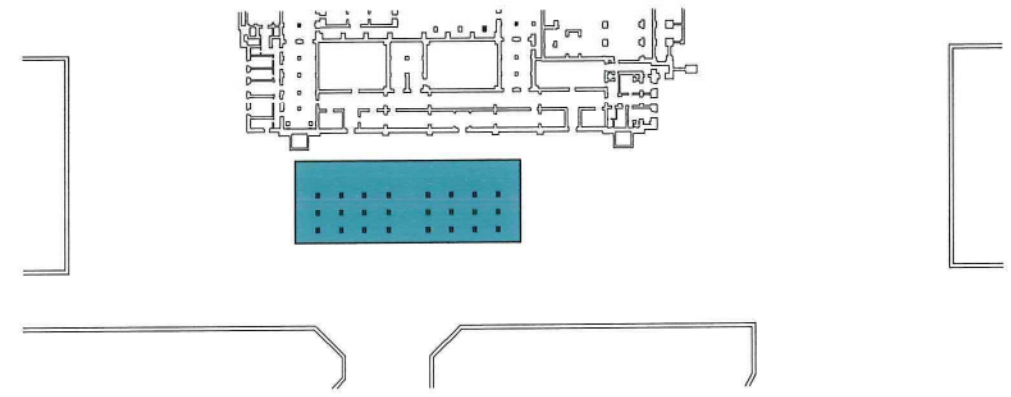

NIVEAU -1

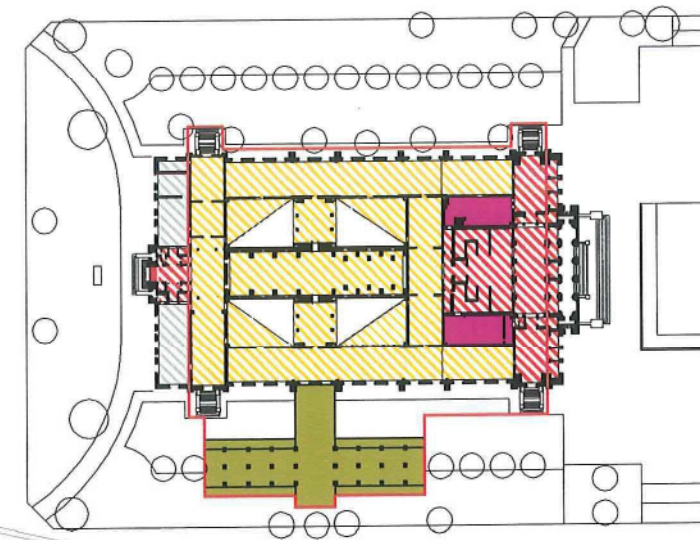
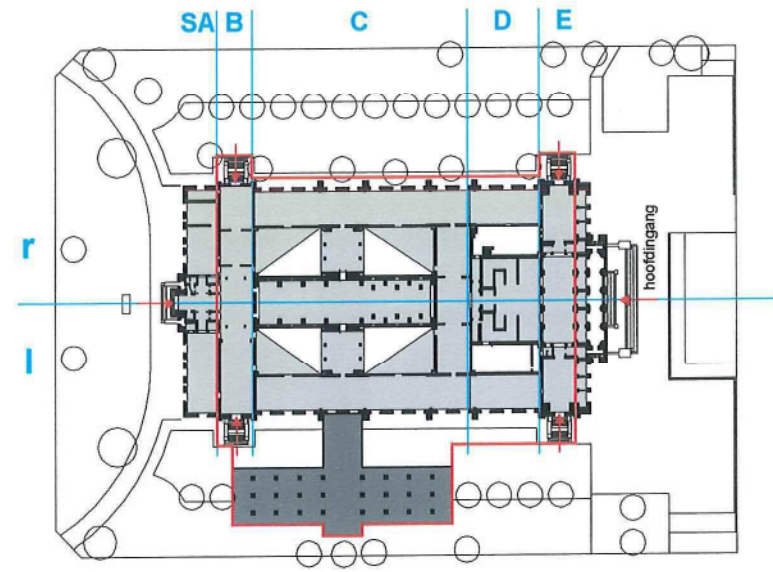
KELDER / SOKKEL

Invulling

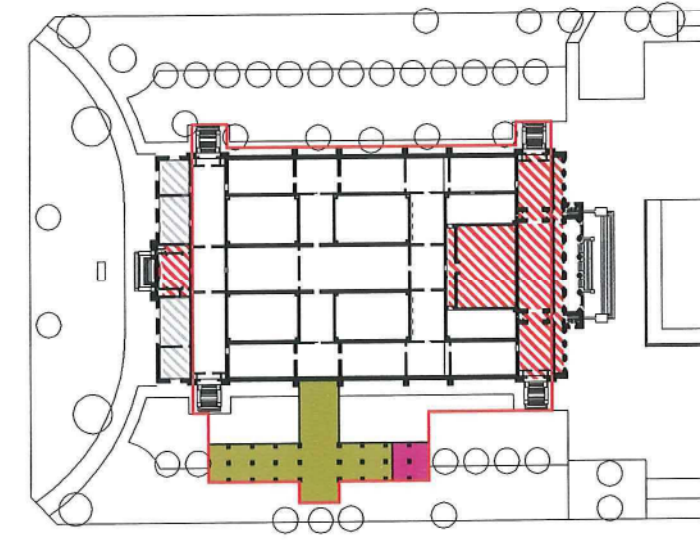
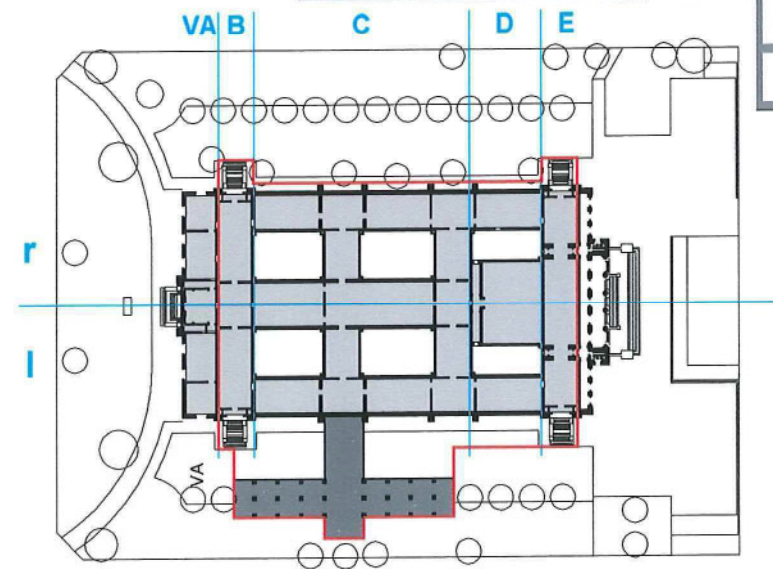
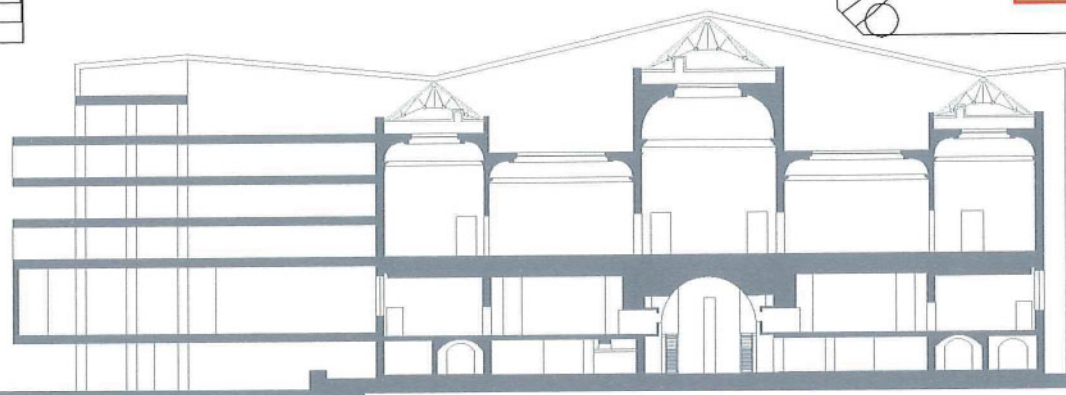

Beschikbare ruimte

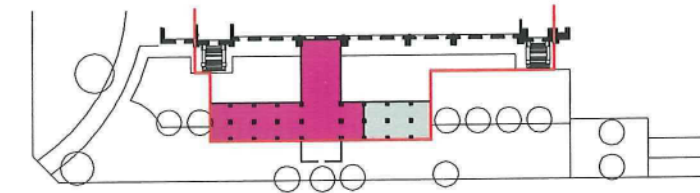
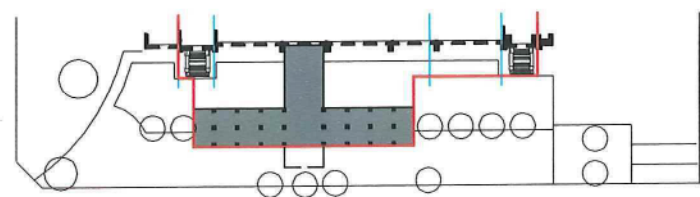
Invulling

SCHOONVERDIEP

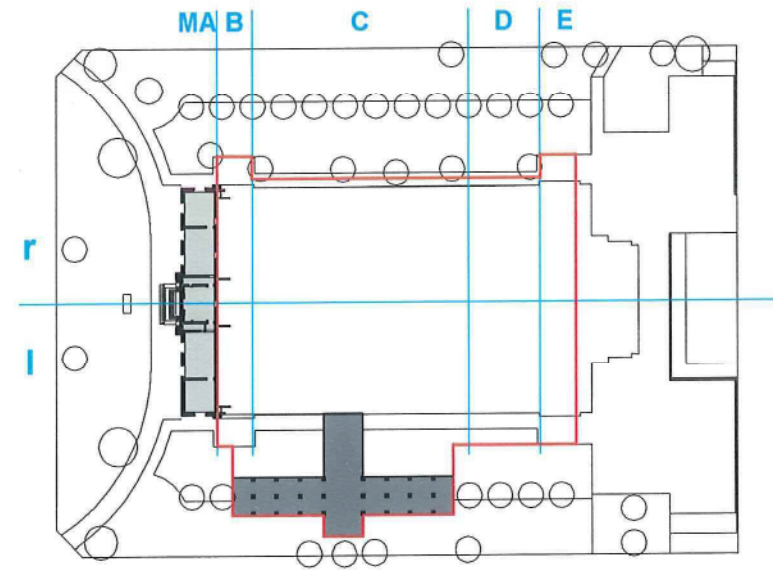

VERDIEPING

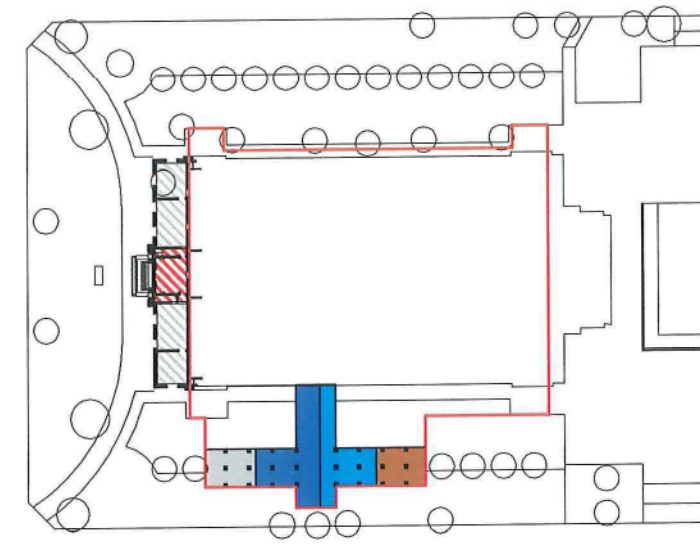
MEZZANINE 1

Beschikbare ruimte

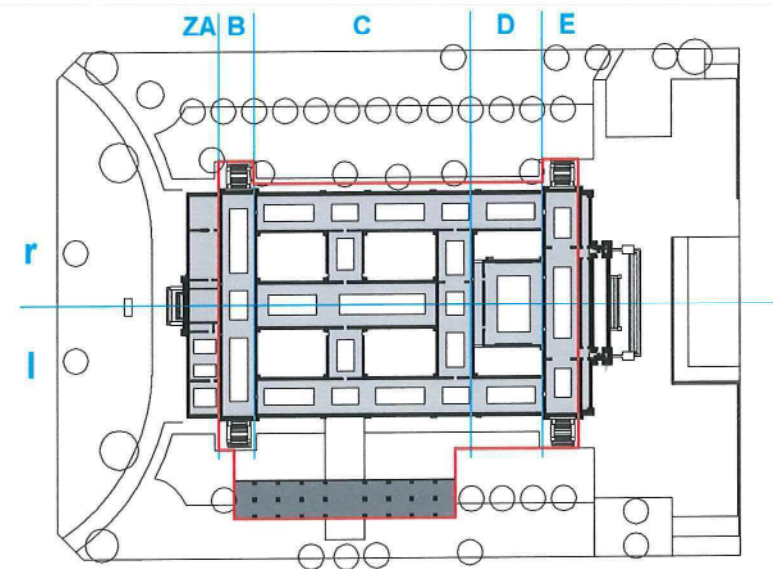

MEZZANINE 2

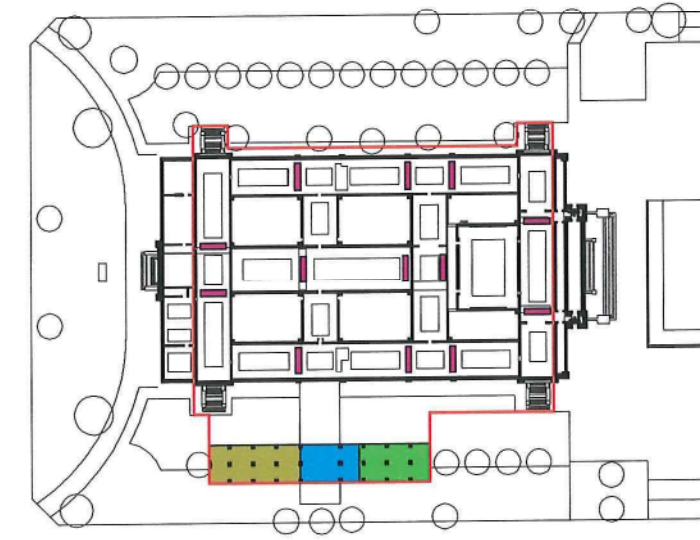
Invulling

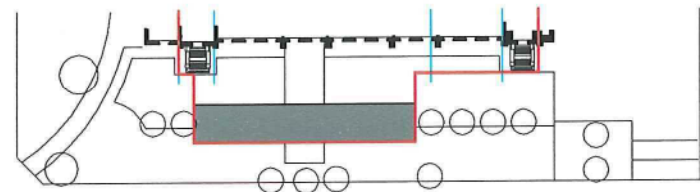
ZOLDER 1

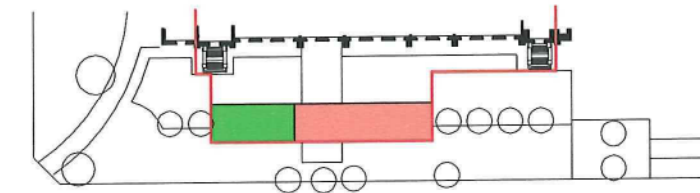
ZOLDER 1

ZOLDER 2

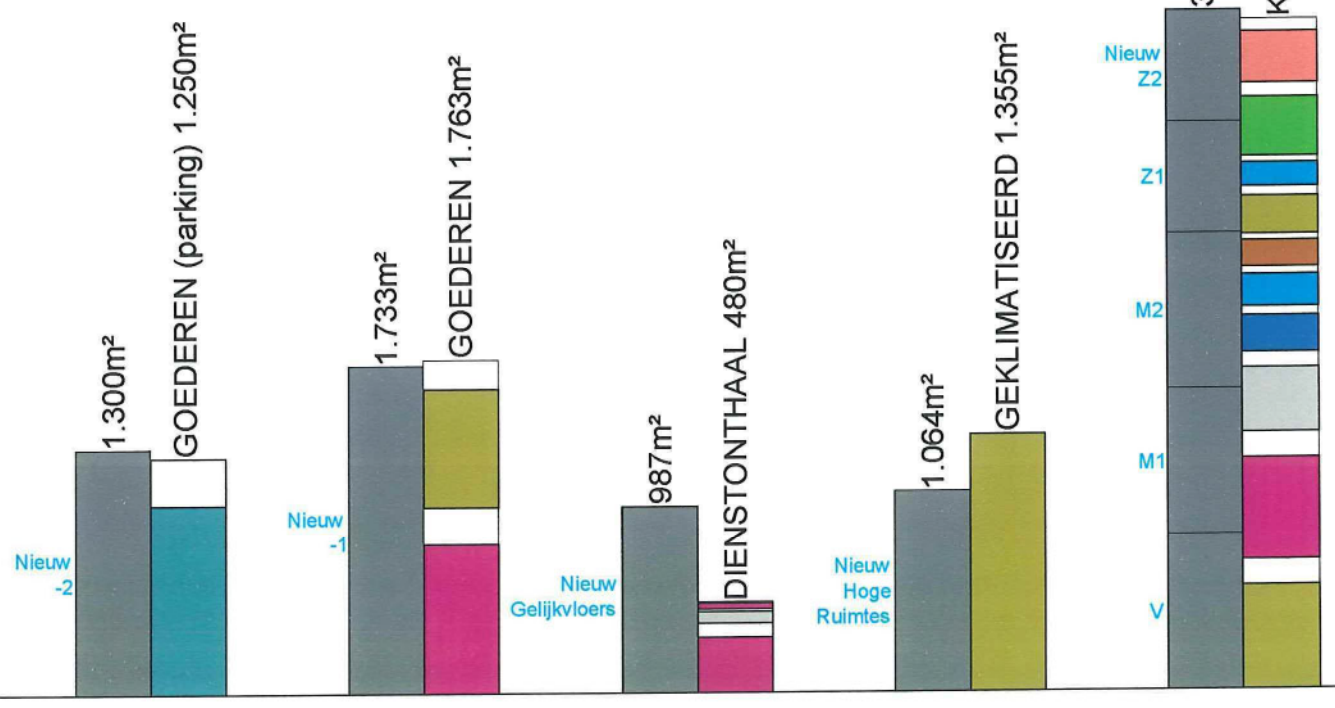
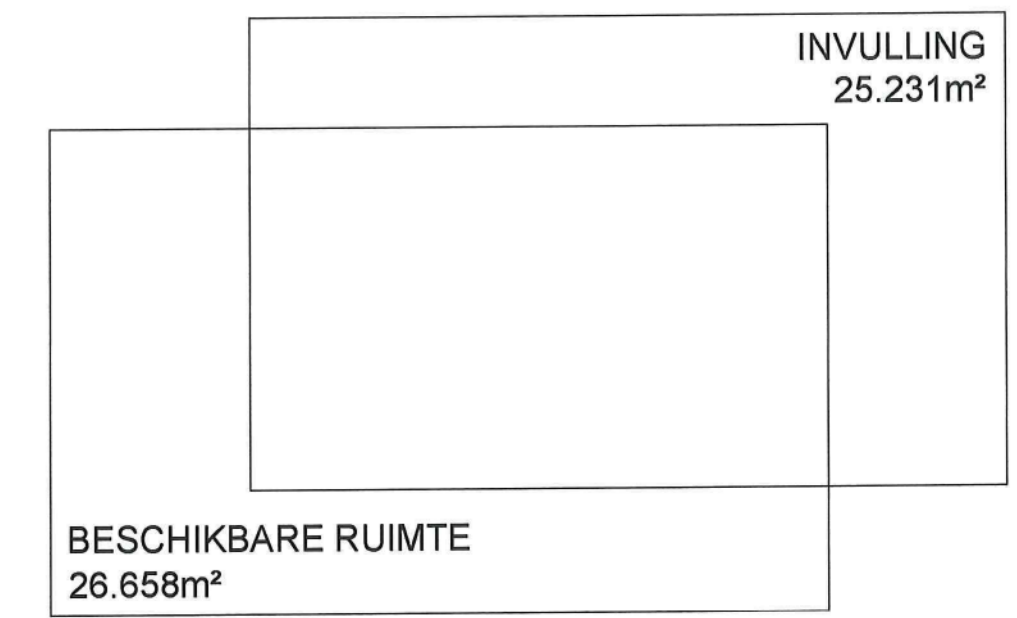
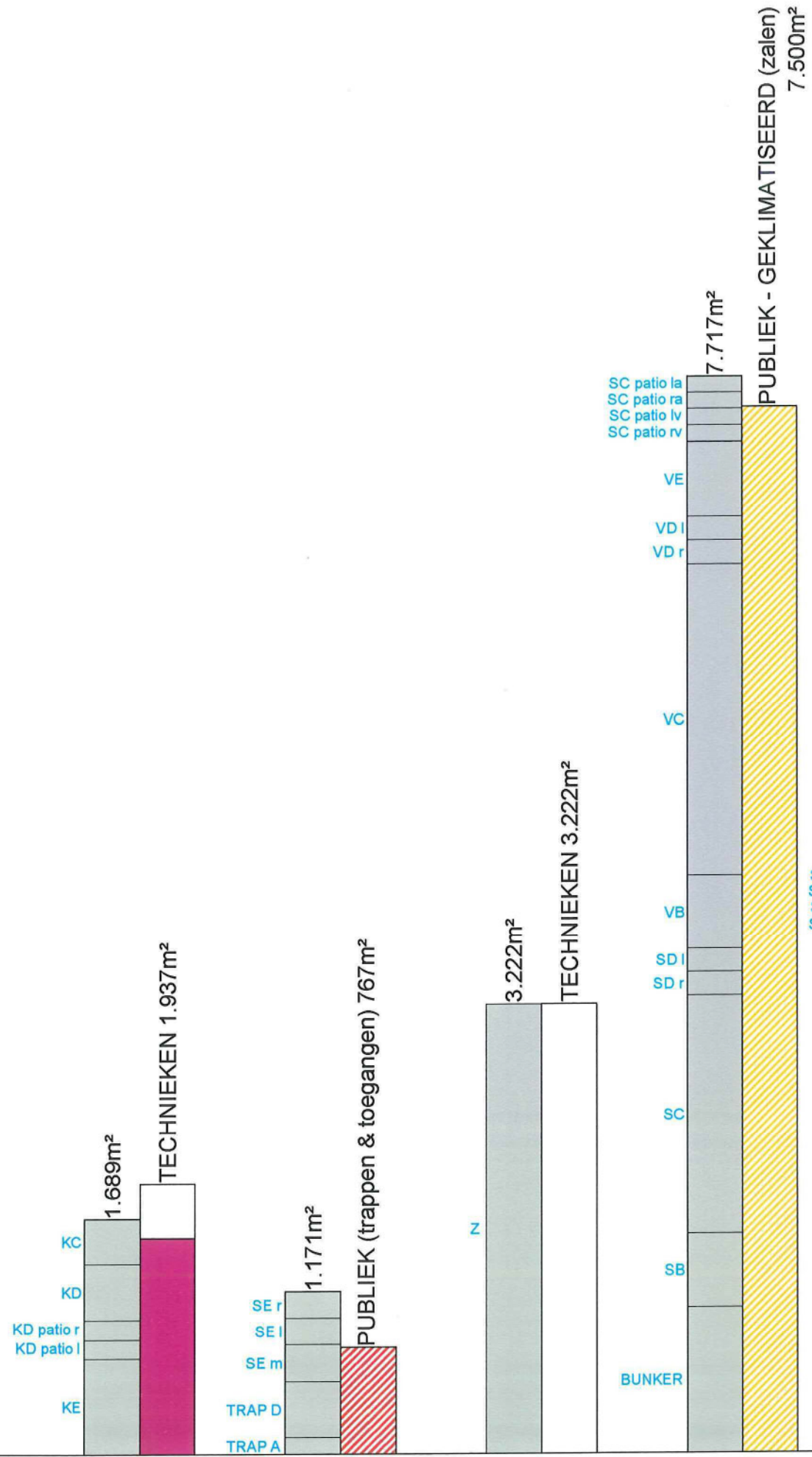

ZOLDER 2

STAAFDIAGRAMMEN

tonen enerzijds de bestaande ruimtelijke delen (afgebakend vanuit een ruimtelijke analyse) en de mogelijke oppervlakte van de nieuwe delen, anderzijds de onderscheiden programmatische gehelen (bepaald vanuit het organogram) waardoor het ruimtegebruik van scenario x en elk ander scenario gemakkelijk geëvalueerd kan worden

REFERENTIEBEELDEN

werden niet bijgevoegd, omdat iets nieuw wordt nagestreefd

DUURZAAMHEIDSPRINCIPES

EN

NIVEAU VAN DE AANPASBAARHEID

AANPASBAARHEID OP DE VERSCHILLENDE VLAKKEN

Door conceptueel denkwerk wordt architectonische duurzaamheid bekomen.

Door oorspronkelijk concept te respecteren en nieuw duidelijk als onderscheiden deel te behandelen wordt helderheid bekomen.

Door architectonische helderheid en duurzaamheid wordt de hoogste graad van flexibiliteit bekomen.

DE DUURZAAMHEIDSPRINCIPES

INLEIDING

Het ontwerpteam hanteert een multidisciplinaire ontwerpbenadering waarin de uiteenlopende aspecten van duurzaam bouwen en ontwerpen geïntegreerd worden:

- functionele duurzaamheid ;
- minimaal en ecologisch materiaalverbruik ;
- rationeel waterverbruik ;
- onderhoudsvriendelijkheid;
- rationeel energiegebruik.

We gaan dieper in op het ontwerpaspect 'energie en comfort'. Met een aantal voorbeelden geven we aan welke overwegingen en ontwerpingsrepen mee vorm geven aan het masterplan.

COMFORT

Het streven naar een laag energieverbruik mag niet ten koste gaan van de strenge binnentklimaateisen voor de kunstwerken en van het gebruikerscomfort. Het ontwerpteam legt daarom sterk de klemtoon op passieve klimaattechnieken om gebruikerscomfort te combineren met minimaal energieverbruik:

- **benutting en beheersing van de daglicht- en zonnetoetreding:**

Het ontwerpteam ging uit van een 'multiple skin' dakstructuur met ruime mogelijkheden voor de regeling van daglicht- en zonnetoetreding. Deze flexibiliteit moet toelaten actief in te grijpen op veranderende buitenklimaatomstandigheden, op uiteenlopende eisen aan de daglichttoetreding en op tijdelijke wensen aan de visuele relatie binnen-buiten en buiten-binnen.

- **(verhoogd) hygiënisch ventilatiedebiet voor optimale binnenluchtkwaliteit, ook bij piekbelasting tijdens tijdelijke tentoonstellingen:**

Om een optimale binnenluchtkwaliteit te kunnen garanderen, worden verse luchtdebieten voorzien op 45 m³/h per persoon. Deze voorzieningen komen overeen met de binnenluchtkwaliteitsklasse IDA 2 (pr EN 13779). Om het energieverbruik dat gekoppeld is aan deze comfortkeuze te beperken, gebeurt de warmterecuperatie op de ventilatielucht met hoogrendements regeneratieve accumulatoren.

- **benutting van de thermische capaciteit van de constructie:**

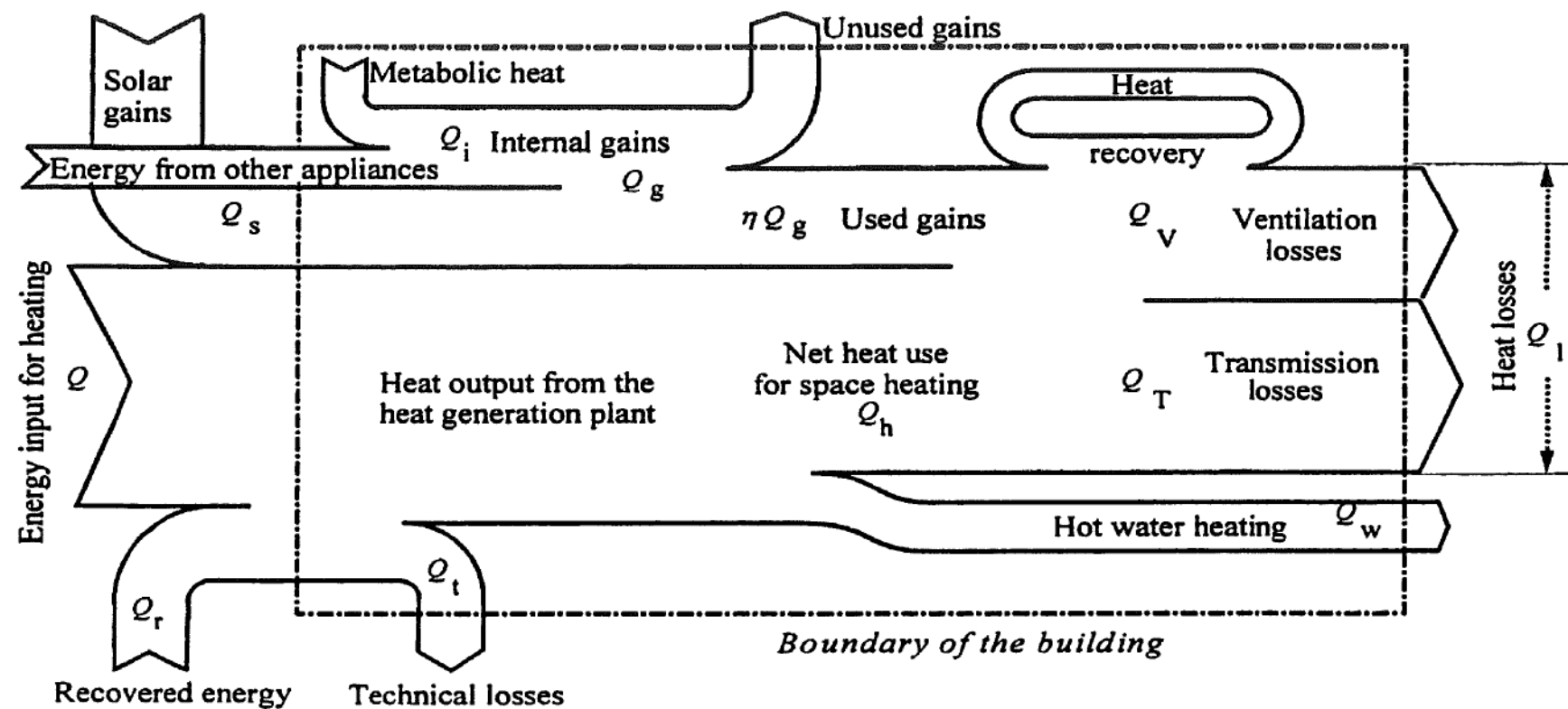
De thermische capaciteit van de constructie heeft een niet onbelangrijk effect op het temperen van de stijging van de binnentemperatuur tijdens zomerse piekperiodes.

ENERGIEPRESTATIE

Tot voor kort was de evaluatie van de energetische kwaliteit van een gebouw alleen gebaseerd op de thermische isolatiekwaliteit van de gebouwschil. Europees en internationaal groeide de consensus rond een energieprestatiebenadering van gebouwen. Bij deze aanpak blijft de thermische isolatiekwaliteit van de gebouwschil belangrijk, maar wordt ook aandacht besteed aan de energetische consequenties van ventilatie, koeling, bezonning en verlichting. De aanpak is al sterk ingeburgerd in de energiewetgeving van onze buurlanden, en zal ook in Vlaanderen in de wetgeving worden opgenomen.

De energieprestatiebenadering brengt op een integrale manier de interactie tussen de verschillende energiestromen in een gebouw in rekening. Dit maakt van deze methode het hulpmiddel bij uitstek om de impact van zeer diverse ontwerpmaatregelen op het energieverbruik van het gebouw te evalueren en tegenover elkaar af te wegen.

In de fase masterplanning is de functionele zonering en de creatie van bufferruimten een belangrijk element in het realiseren van een goede energieprestatie van het gebouw.

Energiebalans van een gebouw (stookseizoen) EN 13790

FUNCTIONELE ZONERING EN BUFFERRUIMTEN

Een essentieel uitgangspunt bij het rationeel energieverbruik voor verlichting en klimaatbehandeling (verwarming, koeling, bevochtiging en toevoer van verse lucht), is het beperken van de werking van de installaties tot plekken en tijdstippen waarop dit omwille van de functie van het gebouw vereist is. Functioneel bestaat het gebouw uit een kern met vaste museumfuncties, en een flexibel indeelbare bolster. De klimaateisen en de functionaliteit in tijd en ruimte is voor deze functies zeer verschillend.

De kantoren en vergaderzalen en ondersteunende ruimten worden gekenmerkt door een vast tijdschema. De ruimtelijke organisatie van kantoren, ontmoetingsruimtes, vergaderruimtes, ateliers ... is echter variabel en de deelfuncties zijn onderling vrij uitwisselbaar. De klimaatbehandelings- en verlichtingsinstallaties worden daarom in kleine regelzones opgedeeld.

De museumzalen kennen zeer strikte klimaateisen, en een sterk variabele aanwezigheid van bezoekers. Ze worden sterk intermitterend gebruikt, maar vragen om een continue beheersing van het klimaat. Ze zijn ruimtelijk duidelijk afgebakend en kunnen omwille van technische voorzieningen moeilijk naar een andere plek in het gebouw overgeplaatst worden. Voor deze functies wordt de regeling van de installaties voor koeling, verwarming en de toevoer van verse lucht zo uitgewerkt dat optimaal kan ingespeeld worden op de gebruikstijden en het aantal gebruikers (bezoekers).